

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin 2021-ci ilin yekunlarına dair keçirilən Kollegiya iclasının

HESABATI

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri tərəfindən uğurla həyata keçirilən və muxtar diyarımızın hərtərəfli, dinamik inkişafına yönəlmiş Heydər Əliyev siyasəti digər sahələrdə olduğu kimi ətraf mühitin mühafizəsi, ekoloji tarazlığın qorunması sahəsində də uğurların əldə edilməsi ilə nəticələnir. Ətraf mühitin qorunması, təbiətdən istifadənin təşkili sahəsində işlərini günün tələbləri səviyyəsində qurmaq üçün nazirliyimiz 2021-ci ilə də öz fəaliyyətini tədbirlər planına uyğun olaraq qurmuş, tədbirlərin icrasını nəzarətdə saxlamışdır.

“Naxçıvan Muxtar Respublikasının 2019-2023-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı”, “2021-2025-ci illərdə Naxçıvan Muxtar Respublikasında meyvəçiliyin və tərəvəzçiliyin inkişafı üzrə Dövlət Proqramı”, “2021-2025-ci illərdə Naxçıvan Muxtar Respublikasında kənd təsərrüfatı təyinətli torpaqların münbitliyinin artırılmasına dair Tədbirlər Planı”nın və digər Dövlət Proqramlarının icrası, o cümlədən nazirliyin əsasnaməsinə uyğun olan sahələr üzrə tədbirlər icra edilmiş və görülmüş işlər haqqında hesabatlar hazırlanaraq aidiyyəti üzrə təqdim edilmişdir.

Ətraf mühitin mühafizəsi, biomüxtəlifliyin qorunması ilə yanaşı aqrar sənaye potensialından səmərəli istifadə edilməsi, yeni istehsal və emal müəssisələrinin fəaliyyətə başlaması fonunda ekoloji tarazlığın qorunması üçün meşəliklərin artırılması, yaşıllıqların sahəsinin genişləndirilməsi aktual məsələ kimi saxlanılmışdır.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri demişdir:
“Ekoloji təhlükəsizliyin təmin olunmasında meşə fondunun zənginləşdirilməsi mühüm rol oynayır. Son dövrlər muxtar respublikanın artan sənaye potensialı, yeni istehsal sahələrinin yaradılması həyata keçirilən ekoloji siyasətin əsas istiqaməti kimi yaşıllaşdırma tədbirlərinin əhəmiyyətini xeyli artırır”. Bu dəyərli fikirlər Nazirliyin bu sahədəki fəaliyyətinin perspektivlərini müəyyən edir.

Hesabat ilində muxtar respublika ərazisində nazirlik, idarə və müəssisələr, rayon, şəhər icra hakimiyyətləri və vətəndaşlar tərəfindən ümumilikdə **533,5 hektar** sahədə meşəsalma, meşəbərpa işləri aparılmış, yeni meyvə bağları salınmış, toxumla əkin aparılmışdır. Aparılan əkin işlərində

ümumilikdə **330 min** ədəd meyvə, meşə, həmişəyaşıl tingləri, üzüm, bəzək və gül kolları əkilmişdir. Yaşıllaşdırma tədbirlərində meşə və meyvə tinglərinə, həmişəyaşıl ağaclara olan təlabat əsasən Nazirlik tərəfindən təmin edilmişdir.

2021-ci ildə muxtar respublika ərazisində aparılan yaşıllaşdırma tədbirləri aşağıdakı kimidir:

Naxçıvan şəhəri ərazisində -- 35,3 ha,

Şərur rayonu ərazisində -- 10,5 ha,

Babək rayonu ərazisində -- 14 ha,

Culfa rayonu ərazisində -- 29,1 ha,

Ordubad rayonu ərazisində-- 18,7 ha,

Şahbuz rayonu ərazisində -- 26,4 ha,

Kəngərli rayonu ərazisində- 39,3 ha,

Sədərək rayonu ərazisində-- 23 ha

Ailə təsərrüfatları və digər təşkilatlar-57,2 ha

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi tərəfindən -280 ha olmaqla ümumilikdə 533,5 hektar sahədə meşəsalma, meşəbərpa işləri aparılmış, yeni meyvə bağları salınmışdır.

Muxtar Respublika ərazisində aparılan yaşıllaşdırma tədbirlərində tingə olan təlabatın davamlı təmin edilməsi, regionun torpaq və iqlim xüsusiyyətlərinə uyğunlaşdırılmış ting materialının yetişdirilməsi məqsədilə **4** hektar ərazidə toxmacarlıq və qələmkökləndirmə sahələri yaradılmış, tinglik təsərrüfatlarında növ müxtəlifliyi diqqətdə saxlanılmış, həmçinin təcrübə məqsədilə əkinlər aparılmış, **7650** ədəd üzüm, **7400** ədəd iydə, **2200** ədəd çinar qələmləri əkilmişdir. Mövsüm ərzində bərpa işlərinin fasiləsiz aparılması məqsədilə **3000** ədəddən artıq dibçəkdə ting yetişdirilmişdir. Dövlət Meşə Fondu torpaqlarında və Xüsusi Mühafizə Olunan Təbiət Ərazilərində **600** ədədə yaxın müxtəlif cür meyvə ağaclarına calaq vurulmuşdur.

Əkin işlərində **toxumla əkinin** üstünlükləri, ərazinin torpaq-iqlim şəraitinə uyğunlaşması, relyefi mürəkkəb ərazilərdə səmərəliliyi əsas götürülərək Ağbulaq Kənd-Turizm İstirahət Bölgəsi, Darıdağ Arsenli su müalicəxanası, Uzunoba Su Anbarı ətrafında və xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərində **187 hektar** sahədə şırım üsulu ilə toxumla əkin aparılmış, **2700** kiloqramdan artıq üzüm, alça, ardıc, palıd, həmərsin, yemişan, badamça, iydə toxumları əkilmişdir.

Muxtar respublikada ətraf mühitin mühafizəsi, yaşıllıqların qorunması və artırılması diqqətdə saxlanılmış keçirilən yaşıllaşdırma tədbirlərində **21**

hektarı üzüm olmaqla **123 hektar** sahədə meyvə bağı, yaşıllıq zolaqları salınmışdır. Meyvə bağlarının salınmasında yerli sortlara üstünlük verilmiş, əsasən badam, cəviz, üzüm, tut, ərik, alma, tinglərindən istifadə olunmuşdur. Muxtar Respublikamızın təbii iqlim şəraitinə uyğunlaşa bilən və iqtisadi cəhətdən səmərəli olan növlərin inkişaf etdirilməsi məqsədilə 2015-2016-cı illərdə salınmış Püstə bağında lazımi aqrotexniki işlər görülmüş, yerli şəraitdə yetişdirilmiş püstə tingləri ilə **2 ha** sahədə yeni püstə bağı salınmış, **5 ha** sahədə bərpa aparılmışdır.

Həyata keçirilmiş yaşıllaşdırma işlərinin nəticəsi olaraq hesabat dövründə **3500** kiloqramdan artıq meyvə toplanaraq hərbi hissələrə sovqat kimi verilmişdir.

Torpaqların münbitliyinin qorunması və müxtəlif dərəcədə eroziyaya uğramış torpaqların yenidən əkin dövriyyəsinə qaytarılması məqsədilə yaşıllaşdırma işlərinin **80** faizdən çoxu kənd təsərrüfatı əkinləri üçün yararsız olan torpaqlarda aparılmışdır.

Mövcud meşələrdə və digər təbiət ərazilərində **yanğın təhlükəsizliyinin** təmin edilməsi məqsədilə xüsusilə isti yay aylarında qabaqlayıcı tədbirlər icra edilmiş, mühafizə işçiləri ilə maarifləndirici söhbətlər aparılmışdır. Yol kənarlarındakı yaşıllıq zolaqlarında, meşə sahələrində, həmçinin, xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərində vətəndaşların istirahət məqsədilə istifadə etdikləri rekreasiya əhəmiyyətli meşələrdə və digər təbiət ərazilərində xüsusi iş rejimi tətbiq edilmiş, qurumuş otlar, kol-kos biçilərək təmizlənmiş, minerallaşmış zolaqlar çəkilmişdir. Dövlət Meşə Fondu ərazilərində, yaşıllıq zolaqlarında qurumuş ağaclar müəyyənləşdirilərək sanitariya qırıntı işləri aparılmış, **1400 m³**-ə yaxın oduncaq hərbi hissələrə təhvil verilmişdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin tapşırığına uyğun olaraq əsas Batabat yaylağı, Biçənək meşəsi, Ağbulaq Kənd Turizm-İstirahət Bölgəsi ətrafında, Gömür, Nursu və Biçənək avtomobil yollarının kənarındakı yaşıllıq zolaqlarında və ziyanvericilərlə sirayətlənmiş digər ərazilərdə dərmanlama işləri aparılmışdır.

Muxtar respublika ərazisində məskunlaşmış fauna ehtiyatlarının say tərkibinin öyrənilməsi məqsədilə aparılan sayğı inventarlaşma işlərinin nəticəsi olaraq muflon, bezoar keçiləri və su quşlarının say tərkibində artım dinamikası müşahidə edilmiş, nadir növ olan bəbir ailələrində yeni fərdlər qeydə alınmışdır.

Biomüxtəlifliyin qorunması soyuq qış aylarında fauna növlərinin qida təminatının qismən yaxşılaşdırılması məqsədilə 2021-ci ilin yanvar-fevral aylarında biotexniki tədbirlər icra edilmiş, **10 tona yaxın** daş-duz, **240** kipdən artıq qaba yem, **5200** kq meyvə-tərəvəz məhsulları ərazilərə paylanmışdır. Noyabr –dekabr aylarında isə 10 ton daş duz, 500 kipe yaxın ot biotexniki tədbirlərdə istifadə edilməsi üçün qış aylarında avtomobil yolları keçilməz olan bəzi yerlərə toplanmışdır.

Muxtar respublika ərazisində ətraf mühitin mühafizəsi, ekoloji qanuna zidd halların qarşısının alınması məqsədilə aidiyyatı orqanlarla birlikdə **278** rey-d-yoxlama keçirilmiş, **47** inzibati xəta qeydə alınmış və qanunamüvafiq tədbirlər görülmüşdür.

Muxtar respublika ərazisində ətraf mühit komponentlərinə zərərli təsirlərin öyrənilməsi və ekoloji qiymətləndirilməsi, torpaqların münbitliyinin qorunması, çirklənməsinə əsas səbəb olan məişət və sənaye tullantılarının toplanması və zərərsizləşdirilməsi işlərinə nəzarət edilməsi üçün muxtar respublikanın ümumilikdə **307** şəhər, kənd və qəsəbələrində monitoring–yoxlamalar aparılmışdır. Bu zaman qeydə alınmış ekoloji qanunazidd halların aradan qaldırılması məqsədilə zəruri tədbirlər görülmüşdür. Monitoringlər çərçivəsində suların fiziki-kimyəvi tərkibini öyrənmək məqsədilə **145** su nümunəsi götürülmüş, **2030** laborator analiz-təhlillər aparılmışdır.

2021-ci ildə Sədərək rayon Su monitoring laboratoriyasında muxtar respublikamıza kənardan daxil olan su mənbələrindən Araz çayı, Arpaçay və Şir arxından hər birindən **48** olmaqla ümumilikdə **240** su nümunəsi götürülmüş və **2244** analiz aparılmışdır. Analiz nəticəsində sulara öyrənilən ağır metalların miqdarının bəzi hallarda yol verilə bilən həddi keçdiyi müəyyən edilmişdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin tapşırığı ilə alınıb istifadəmizə verilən almaniya istehsalı Fotofleks cihazı vasitəsilə 2021-ci ilin mart ayından başlayaraq Şərur şəhərini içməli su ilə təmin edən su mənbəyindən **20** su nümunəsi götürülərək **296** analiz aparılmışdır.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin diqqət və qayğısı ilə nazirliyin Meşə istehsalı idarələrinə 1 ədəd Şanqan markalı yük-minik avtomobili, 1 ədəd çalaqazan, 1 ədəd yardımçı aqreqatları ilə birlikdə motoblok, 1 ədəd kanalaçan, 1 ədəd şırmaçan, müxtəlif ölçülü su şlanqları alınmışdır. Yeni texnika və avadanlıqların, maşın, mexanizmlərin alınıb istifadəmizə verilməsi bu sahədə işlərin səmərəli aparılmasına şərait yaradır.

Görülən işlərə verilən yüksək qiymətin nəticəsidir ki, 2021-ci ildə Nazirliyin iki əməkdaşı Azərbaycan Respublikası Prezidentinin yüksək Dövlət mükafatı-“Tərəqqi” medalı ilə təltif edilmişdir.

Mən fürsətdən istifadə edib göstərilən yüksək diqqət və qayğıya, yaradılan şəraitə görə Nazirliyimizin çoxsaylı kollektivi adından Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədrinə öz dərin minnətdarlığımızı bildirirəm.

Hesabat ilində təbii sərvətlərdən istifadəyə, çirkləndirici maddələrin ətraf mühitə atılması və axıdılmasına görə Naxçıvan Muxtar Respublikası ərazisində fəaliyyət göstərən **61** müəssisəyə **81 min 861 manat** məbləğində ekoloji ödəniş tətbiq olunmuş və icrası təmin edilmişdir.

2021-ci ildə bioloji müxtəlifliyin qorunması, xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərində mühafizə, elmi tədqiqat və ekoloji maarifləndirmə tədbirləri ardıcılıqla davam etdirilmişdir. Xüsusi mühafizə rejiminin qorunması, milli park və yasaqlıq ərazilərinə bufer zonalarda yerləşən yaşayış məntəqələrində Daxili İşlər Nazirliyinin, Yerli İcra Hakimiyyətlərinin əməkdaşları ilə birgə maarifləndirici tədbirlər həyata keçirilmişdir. Xüsusilə vətəndaşların təsərrüfat və istirahət məqsədilə istifadə etdiyi bu ərazilərin çirkləndirilməsinin qarşısının alınması, yanğın təhlükəsizliyi qaydalarına əməl olunması, biçənək və otlaqlardan düzgün istifadə edilməsi sahəsində tədbirlər görülmüşdür.

Torpaqların münbitliyinin, geobotaniki tərkibinin qorunması və bərpası, otlaqlardan səmərəli istifadənin tənzimlənməsi sahəsində işlər davam etdirilmiş, 22500 ha otlaq sahəsi fermer, fərdi təsərrüfat sahiblərinin icarəsinə verilmiş, vaxtaşırı onlarla maarifləndirici görüşlər keçirilmişdir.

Hidrometeoroloji xidmət plan-proqramlara uyğun olaraq davam etdirilmiş, kompleks müşahidələr aparılmış, təhlükəli hidrometeoroloji hadisələr, kəskin hava dəyişmələri haqqında xəbərdarlıqlar hazırlanaraq aidiyyəti dövlət orqanları məlumatlandırılmış, nazirliyin internet saytında yerləşdirilmişdir. Muxtar respublika ərazisində **5** marşrut üzrə qar ölçmə işləri aparılmış, və qar örtüyü qalınlığının ötən illə müqayisədə **18%** aşağı olduğu müəyyən edilmişdir.

Hesabat ilində Geoloji axtarış və kəşfiyyat işləri çərçivəsində 100 m dərinlikdə kəşfiyyat quyusu, 46 m dərinlikdə 3 ədəd mühəndis geoloji quyu qazılmış, 214 ədəd kern nümunəsi götürülmüşdür. Həmçinin il ərzində 200 m³ tranşey, 200 m³ xəndək qazılmış, 30 pm şurf keçilmişdir. Kameral şəraitdə 2

hesabat tərcümə edilmiş və onlardan biri elektronlaşdırılmış, digəri isə elektronlaşdırılır.

2021-ci ildə elektron sənəd dövriyyəsi sistemi vasitəsilə **206** sayda məktub daxil olmuş və aidiyyəti üzrə icrası təmin edilmişdir. Vətəndaşların müraciəti üzrə elektron qeydiyyat sistemi vasitəsilə **17** fiziki şəxs tərəfindən müraciət edilmiş və onların müraciəti qanunauyğun cavablandırılmışdır.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədri tərəfindən təsdiq edilmiş “Naxçıvan Muxtar Respublikasının ali dövlət, məhkəmə-hüquq və icra orqanlarında qəbul günləri” qrafikinə uyğun olaraq **45** nəfər vətəndaş nazirin qəbulunda olmuşdur. Müraciətlərin **39**-u işə qəbul, **6** nəfəri isə yay otlaq sahələrindən istifadə ilə bağlı olmuşdur. İş üçün müraciət edən **36** nəfər müvafiq vakant vəzifələrdə işlə təmin olunmuşdur.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin “Ali və orta ixtisas təhsil müəssisələrində ixtisasların müvafiq təşkilatlara hamiliyə verilməsi haqqında” və “Ali və orta ixtisas təhsil müəssisələrində ixtisasların müvafiq təşkilatlara hamiliyə verilməsinə dair əlavə tədbirlər və innovasiyaların dəstəklənməsi haqqında” Sərəncamlarına uyğun olaraq Naxçıvan Dövlət Universitetinin “Memarlıq və mühəndislik” fakültəsinin “Ekologiya mühəndisliyi” və “Geologiya mühəndisliyi” ixtisası tələbələri ilə görüşlər keçirilmiş, yaşıllıq zolaqlarının salınması, toxum üsulu ilə əkin işlərinin aparılmasında tələbələrinin iştirakı təmin edilmiş, bu sahədə görülən işlər, təbii sərvətlərdən səmərəli istifadə və digər sahələrdə nazirliyin, tabeli idarələrin fəaliyyətinə dair geniş məlumatlar verilmişdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının Gənclər fondu ilə birgə hazırlanmış tədbirlər planına uyğun olaraq “**Ekoloji könüllülər**” layihəsi çərçivəsində gənclərə nazirliyin fəaliyyət sahələri haqqında ətraflı məlumat verilmiş, könüllülərin iştirakı ilə təmizlik aksiyaları keçirilmişdir. İl ərzində könüllülərin xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinə ekskursiyaları təşkil edilərək burada seminar məşğələlər keçirilmiş, təbiət əraziləri haqqında geniş məlumatlar verilmişdir.

Muxtar Respublika ərazisində ekoloji vəziyyətin daha da yaxşılaşdırılması, ətraf mühitin mühafizəsinə insanların diqqətini artırmaq məqsədilə “Əhalinin ekoloji təhsili və maarifləndirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa müvafiq olaraq maarifləndirmə tədbirləri davam etdirilmişdir. Bu məqsədlə aidiyyəti dövlət orqanları ilə birgə Tədbirlər Planı hazırlanmış və icrası təmin edilmişdir. Hesabat ilində Şahbuz,

Ordubad, Culfa, Babək və Şərur rayonları ərazisində **40**-dən artıq ekoloji maarifləndirmə tədbirləri keçirilmiş, ictimaiyyəti maraqlandıran suallar cavablandırılmışdır.